

Список використаних джерел

1. Кім К.В. Конфлікт інтересів на державній службі: правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2014. № 1137, вип. 18. С. 86–89.
2. Токар-Остапенко О.В. Врегулювання конфлікту інтересів на державній службі: можливості застосування європейського досвіду в Україні: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2013. 57 с.
3. Василевська Т.Е. Конфлікт інтересів на державній службі: етичні аспекти. *Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки*. 2014. № 1. С. 106–120.
4. Лавренюк Ю. Конфлікт інтересів у діяльності публічних службовців як складова механізму протидії корупції. *Ефективність державного управління*. 2011. Вип. 27. С. 422–428.

Южека Роман Сергійович,

аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

*(Великобританія, Ізраїль, Італія, Румунія, Сполучені Штати Америки,
Федеративна Республіка Німеччина, Франція, Японія)*

Незважаючи на складність виникнення та поширення небезпечного явища корупції в кожній державі світу, основними факторами, що сприяють її поширенню, є з одного боку – зростання бідності суспільства, погіршення криміногенної ситуації (організація злочинних угруповань) та корупції, внаслідок високий показник злочинності, нерівність у доходах і відсутність систем соціального забезпечення, а з іншого боку – зростання економічного потенціалу. Множинні чинники успішної боротьби з корупцією давно відомі та перевірені міжнародною спільнотою. Насамперед відкритість влади, прозорість і зрозумілість процесу прийняття державних рішень, ефективні механізми контролю з боку громадянського суспільства за діяльністю державних інституцій, свобода вираження поглядів і свобода ЗМІ.

Питання запобігання та протидії корупції на національному та міжнародному рівнях досліджувалось багатьма вітчизняними вченими. Зокрема, у працях таких науковців, як: О. В. Задорожний, Т. В. Ільєнок, І. В. Коруля, Є. В. Невмержицький, О. М. Халковський, І. В. Чемерис, О. Ю. Чередниченко, Д. Ю. Черніков та інших. Проте

проблема запобігання корупції та запозичення зарубіжного досвіду у напрямку боротьби з корупцією залишається актуальною, особливо в умовах воєнного стану коли суспільство спрямовує усі свої зусилля на перемогу і фізично немає змоги контролювати діяльність державного сектору. Тому, важливо, дослідити аспекти боротьби з корупцією на міжнародному рівні.

Необхідність реагувати на загрози та проблеми, пов'язані з корупцією, змусила міжнародну спільноту розробити міжнародне законодавство для запобігання корупції. Результати спільних зусиль відображені в ряді міжнародних документів, найважливішими з яких є: Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC) від 31.10.2003 року, прийнята на 58 сесії Генеральної Асамблеї ООН; Комюніке Європейської комісії від 28 травня 2003 року, щодо комплексної політики Європейського Союзу з протидії корупції; Рамкове рішення Ради Європейського Союзу №568 від 22 липня 2003 року «Про боротьбу з корупцією в приватному секторі»; Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) від 27.01.1999 року; Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 191) від 15.05.2003 року; Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ETS 174) від 04.11.1999 року; Статут Групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO) від 05.05.1998 року; Конвенція Ради Європи «Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом» прийнята у Страсбурзі 08.11.1990 року та інші. Отже, як бачимо, розгалуженість законодавства підкріплює актуальність теми запобігання корупції на світовому рівні, а ефективне нормативно-правове забезпечення вказує на її значення для усіх держав світу.

Проаналізуємо деякі зарубіжні досвіди, які досягли певних успіхів у боротьбі з корупцією:

Великобританія. У Великобританії проблеми корупції знаходяться в центрі уваги вчених-кримінологів і практичних працівників правоохоронних органів. Розслідуванням діянь, які підпадають під ознаки корупції, займається поліція. У структурі підрозділу по боротьбі з шахрайством поліції Великобританії існує спеціальна секція, де працюють детективи, які займаються розслідуванням злочинів у громадському та державному секторі. Вона називається «Public Sector Corruption Sector». Якщо збитки від корупційного діяння перевищують суму в 2 мільйони фунтів стерлінгів або злочин є дуже складним, такий злочин буде розслідуватися Організацією з розслідуванням серйозного шахрайства (Serious Fraud Office – SFO) [1, с. 93–94]. Важливу роль у відстеженні тенденцій розвитку негативних явищ у суспільстві відіграє громадська думка.

Ізраїль. Варто зазначити, що саме Ізраїль, є однією з досить вільних від корупції країн. Антикорупційна атмосфера забезпечується, зокрема, системою «певного дублювання моніторингу» за можливими корупційними діями. Моніторинг здійснюють урядові організації та спеціальні підрозділи поліції, відомство Державного контролера, що є

незалежним від міністерств і державних відомств, і громадські організації типу «Відомства за чистоту уряду». Ці організації досліджують можливі джерела корупції, а у разі їх виявлення інформують органи розслідування. Отриману інформацію обов'язково оприлюднюють. Дуже важливо, що ці організації не залежать від міністерств і відомств, чиновники яких можуть бути причетні до корупції [2, с. 128–129]. Варто зазначити, що масова корупція практично відсутня в Ізраїлі завдяки пільгам, які надаються державним службовцям, і встановленим жорстким покаранням за корупцію.

Італія. Однією з найбільш дієвих систем суспільно-політичних та юридичних елементів протидії корупцією є система Італії. Там у виконанні такого важливого завдання безпосередньо взаємодіють громадські та державні організації. В Італії у 1993 році під тиском громадськості прийнято Закон «Про угруповання мафіозного типу», який увійшов до нового Кримінального кодексу Італії окремою нормою. Він встановлює сувору відповідальність за входження до злочинної організації типу мафії, де зазначається, що «кожний, хто є членом злочинного угруповання мафіозного типу, до якого входить троє та більше осіб, карається позбавленням волі строком від 3 до 6 років» [3, с. 44–45]. На нашу думку, найбільш ефективний механізм запобігання корупції в Італії. Вона одна із небагатьох країн, яка відмовляється визнавати необхідність розслідування на власний розсуд, а лише відповідно до розділу. Усі ці заходи дуже ефективні в антикорупційному механізмі Італії. Одним із прикладів є судовий процес над рядом італійських посадовців, зокрема колишніми прем'єр-міністрами Андреотті, Краксі та Берлусконі.

Румунія. Саме тема корупції стала каталізатором громадянської активності в Румунії. Хоч після доленосних для Румунії подій 1989 р. корупція довгий час не була стимулом до протестів знизу, але в останні роки настигло громадянське пробудження. Громадськість чітко ідентифікує корупцію як перешкоду успішній трансформації Румунії від соціалізму до демократії та капіталізму. Процеси, які відбуваються в Румунії у 2017–2018 рр., є показовим уроком, «як має діяти громадянське суспільство, коли політики намагаються використати владу як джерело одержання вигоди» [4]. Разом з тим, варто зазначити, що у Румунії за ґрати відправляли, не дивлячись на висоту посади, глибину родинних зв'язків чи широту колишніх заслуг.

Сполучені Штати Америки. У законодавстві США у понятті корупції посадовців визначено достатньо широко, що передбачені у чотирьох главах розділу 18 Зводу Законів США. А саме: детально вказано, які категорії посадовців розуміються під особами, що одержують хабарі. Відповідальності за давання пропозиції підлягає всякий, хто дає, пропонує, обіцяє що-небудь цінне публічному посадовцю або кандидату на цю посаду з протиправною метою. Важливо, що покаранню за хабарництво разом з нині функціонуючим підлягає як колишній, так і майбутній службовець [5, с. 20–23]. Варто зазначити, що органи, відповідальні за виконання Закону США про

боротьбу з корупцією за кордоном (FCPA), оцінюють всю програму відповідності компанії, а не її внутрішню антикорупційну документацію (тобто антикорупційну політику).

Федеративна Республіка Німеччина. В основу боротьби з корупцією покладено завдання знищення матеріальної, насамперед фінансової бази злочинних угруповань. Це досягається шляхом конфіскації майна і створення належної правової бази для унеможливлення «відмивання брудних грошей». Основне завдання німецького уряду у сфері запобігання корупції полягає в тому, щоб у результаті законодавчих, організаційних, кадрових та інших заходів унеможливити зловживання державного службовця своїм посадовим становищем [6, с. 239–247]. Отже, боротьба з корупцією в Німеччині базується на місії знищення злочинних угруповань та встановити чітку ієрархію у законодавстві щодо керівних посад.

Франція. У Франції створено структуру спеціалізованих служб, типу для багатьох країн Західної Європи, а саме: Центральну рахункову палату (лише виявляє порушення), Службу попередження корупції, Центральну дирекцію юридичної поліції, Центральну дирекцію загального інформування, Центральний офіс покарання за порушення у фінансовій сфері. Усі ці структури є державними та фінансуються з бюджету, кожна служба працює у визначеній для неї сфері [7, с. 121–122]. Спираючись на досвід Франції у боротьбі з корупцією, ми вважаємо, що для ефективної боротьби з корупцією в усіх її формах необхідно створити в Україні незалежний антикорупційний орган.

Японія. Японський досвід боротьби з корупцією доводить, що відсутність єдиного кодифікованого акту, направленого на боротьбу з корупцією, не перешкоджає ефективному розв'язанню проблеми. Норми антикорупційного характеру містяться в багатьох внутрішніх (національних) законах. Особливе значення полягає у тому, що японський законодавець додає заборонам відносно політиків, державних і муніципальних службовців. Вони, зокрема, торкаються численних заходів, які політично нейтралізують японського чиновника відносно приватного бізнесу як під час служби, так і після звільнення [8, с. 116–117]. В Японії, як і в багатьох країнах, кадрова політика є одним із найважливіших напрямків у боротьбі з корупцією.

Зауважимо, що для України рівень поширення корупції, незважаючи на досягнутий певний прогрес у протидії цьому явищу в сучасних умовах, залишається досить високим [9, с. 51–52].

Таким чином, аналіз досвіду запобігання корупції країн (Великобританія, Ізраїль, Італія, Румунія, Сполучені Штати Америки, Федеративна Республіка Німеччина, Франція, Японія), що прагнуть подолати корупцію, може бути врахований Україною для подальшої імплементації у національне законодавство, адже для ефективного подолання суспільно-небезпечного явища корупції, необхідно використовувати різні підходи до визначення корупції з метою її усунення. Підсумовуючи, варто зазначити, що найефективніший

механізм запобігання корупції в Італії. Країна є однією з небагатьох держав, яка відмовляється визнавати необхідність дискреційних розслідувань. Усі ці заходи є високоефективними в антикорупційному механізмі Італії. З вищевикладеного, можемо вбачати, що одні країни усувають причини корупції, інші прагнуть створити негативне ставлення громадян до корупції, треті використовують більш каральні методи боротьби з корупцією, створюючи Національне агентство для боротьби з корупцією, як, наприклад, у нашій країні.

Список використаних джерел

1. Коваленко А. Л. Боротьба з корупцією у Великобританії. *Роль поліції у боротьбі з корупцією (зарубіжний досвід) : зб. тез доп. учасників XIX Студент. наук-практ. конф. інозем. мовами, 20 квіт. 2018 р., м. Харків, Україна / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ. Харків, 2018. 136 с.*

2. Ревак О. І. Корупція : теоретико-методологічні засади дослідження: монографія / керівник авт. кол. доц. І. О. Ревак. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 220 с.

3. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: монографія. К.: КНТ, 2008. С. 44.

4. Федоренко С. М. Румунія: народ проти корупції URL: <https://dt.ua/international/rumuniya-narod-proti-korupciyi-.html>.

5. Собакарь А. О. Використання досвіду інших країн у запобіганні і протидії корупції в діяльності органів охорони правопорядку України. *Дискусійні питання застосування антикорупційного законодавства : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 17 листопада 2020 р.)*. Дніпро : ДДУВС, 2020. С. 20–23.

6. Чередниченко О. Ю. Організаційно-економічний аспект використання досвіду створення та діяльності антикорупційних структур країн ЄС в роботі щодо запобігання та протидії корупції в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 58. С. 239–247.

7. Симоненкова М. Ю. Боротьба з корупцією у Франції. *Роль поліції у боротьбі з корупцією (зарубіжний досвід) : зб. тез доп. учасників XIX Студент. наук-практ. конф. інозем. мовами, 20 квіт. 2018 р., м. Харків, Україна / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ. Харків, 2018. 136 с. С. 121–122.*

8. Вальдовський В. А., Редченко А. О. Боротьба з корупцією. Досвід Японії. *Роль поліції у боротьбі з корупцією (зарубіжний досвід) : зб. тез доп. учасників XIX Студент. наук-практ. конф. інозем. мовами, 20 квіт. 2018 р., м. Харків, Україна / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ. Харків, 2018. 136 с.*

9. Южека Р. С. Проблема корупції в судовій системі в умовах судовоправової реформи в Україні. *Журнал «Юридична Україна» : щомісяч. наук. журн. К. : Юрінком Інтер, 2003. С. 50–53.*